

HOYRAT TAŞRADA BİR GEZİNTİ

“Thomas Bernhard, Sarsıntı’da bir kez daha insan doğasına ve onun karanlık tarafına, kendi yaşantısından kattığı parçalarla bakıyor.

Thomas Bernhard’ın, geçmişiyle hesaplaşırken nefes alma (kendisini bulma) gayreti, fonda ailesinin ve Avusturya’nın bulunduğu anlatı, deneme ve romanlarında açığa çıkıyor; *Amras-Watten, Beton, Bitik Adam, Don, Düzelti, Eski Ustalar, Goethe Öleyazıyor, Hakikatin İzinde-Konuşmalar: Okur Mektupları-Söyleşiler-Edebiyat Yazıları, Kireç Ocağı, Odun Kesmek, Ödüllerim, Ses Taklitçisi, Ucuzayiyenler, Yürümek-Evet, Ugenach ve Yok Etme (YKY)*.

Bernhard metinlerinde yaşamın beton misali sert yüzüyle karşılaşan okur, mutsuzluğun ve ölümün kıyısında gezinen karakterlere de rastlarken yazınsal öfkeye maruz kalıyor. İkiyüzlülüğü reddeden, ne kadar can sıkıcı olsa da hakikatin dillendirilmesinden yana zar atan Bernhard, bu anlamda okuru “huzursuz da ederek”, gerçekler uğruna dilini sivrilterek kendi yakınlarıyla ve ülkesiyle kavgaya tutuşurken bu rahatsız var oluştan bir üslup yaratıyor.

Söz konusu “zehir,” bir ödül konuşmasında ya da otobiyografik metinlerinde (*Neden-Bir Değini, Kiler: Bir Kaçış, Nefes: Bir Karar, Soğuk: Bir Soyutlama ve Çocuk - Sel Yayıncılık*) hemen hemen aynı etkiye sahipken gerçek ile saçma, mutluluk ile karanlık arasında gezinen Bernhard ailesini, Avusturya’nın geçmişini ve aydınların ikircikli halini eleştirip hem ileri bakıyor hem de zihnini kurcalayan hatıraların labirentinden geçiyor. Bu yürüyüş, kimi zaman şiir (*In Hora Mortis - Edebi Şeyler Yayıncılık*) kimi zaman da vatandaş Wittgenstein üzerinden şekillenirken (*Wittgenstein’in Yeğeni - Metis Yayınları*) sevgi ve şefkat arayışı, kendini bulma arzusuna ya da kaçışa evriliyor. Diğer bir ifadeyle Bernhard’ın neredeyse tüm yapıtlarında rastladığımız ikilem veya arafta kalma durumu bu.

Hakikat ile rol yaptığı yaşam arasında kaldığında bazen hastalanan bazen de kendisinde travma yaratan korkulara hapsolan Bernhard, ormanla özdeşleştirdiği hayatı bir savaşa benzeterek, tıpkı *Kireç Ocağı’nın* başkarakteri gibi, ya insanlardan kopuyor ya da çevresiyle didişirken hatırlama ve hesaplaşma üzerine kurduğu yaşamıyla kitaplarında kendisine bir şekilde yer açıyor.

Türkçeye kronolojik olarak çevrilmeyen Bernhard külliyatından bir kitapla daha karşı karşıyayız şimdi; ilk metinlerinden biri olan *Sarsıntı*.

BABA, OĞUL VE PRENS

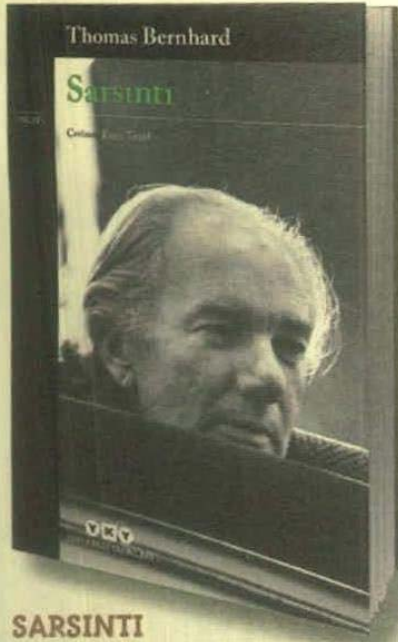
Sarsıntı, iki bölümden oluşuyor. İlkinde, bir doktor ve oğlunun Avusturya kırsalındaki gezintisi, ikincisinde ise birçok konuya kendince değinen, gelgitli ve paranoyak Prens’in monoloğu var.

Baba ile oğlunun yolculuğunda Bernhard, okuru Avusturya kırsalının otopsisine sokarken satır aralarında yorumlarda bulunuyor. Taşradakilere “umutsuz barbarlar” veya “şehirdeki suçlar ve şiddet taşradakilerin yanında hiç sayılmıyş,” diyor mesela.

Baba ve oğlunun uğradığı her noktada içine düştüğü kaosla birlikte, kırsaldaki aile içi çekişmeler ve yalanlar, tıpkı ortamı rengarenk yapan çiçekler gibi sayfalarda. Sefilliğe, deliliğe, şiddete ve doğanın çetin

Bernhard, gerçekler uğruna dilini sivrilterek kendi yakınlarıyla ve ülkesiyle kavgaya tutuşurken bu rahatsız var oluştan bir üslup yaratıyor.

SARSINTI
Thomas Bernhard
YKY
Çeviren: Esen Tezel

şartlarına rağmen ayakta kalmaya uğraşanlar, bedenen rahatsızlanınca ruhen de hastalanıyor.

Oğlanın ağzından anlatılan hikayede, annesinin ölümünden sonra depresyona girip intihara teşebbüs eden kız kardeş de var, sağlıklı olduğunu iddia edenlerin ruhsal çöküntüsü de...

Adı bütün o keşmekeşte ilk kez geçen Prens Saurau'nun sınırsız özgürlükten bunalan, kitap meraklısı, felsefe delisi, pek çok konuda bilgi ve fikir sahibi

olduğuna dair bilgiler ediniyor ikili. Bernhard, hoyrat taşranın ya da "proleter boşlukların" karşısına, yolun sonunda rastladıkları Prens'i çılgınlıkla örülü bir vaha gibi koyuyor.

Yaşadığı geniş arazide kendi doğa kanunlarının geçerli olduğundan bahseden Prens, hemen her şeyden nem kaparken kelimelerini dikkatle seçip etrafındaki kişiler, yaşanan olaylar ve genel politik durum üzerine uzun uzun konuşuyor. Prens; kamulaştırmaya hız veren devlete, neyi savunduğundan habersiz olduğunu söylediği komünistlere ve seçmeye çalıştığı kahyaya laf yetiştirdiği monoloğunda, Avusturya'nın geri kafalılığından dert yanarken "entelektüel felaket"ten bahsediyor. Ona göre kamulaştırma ve entelektüel felaketin kaçınılmaz sonucu ise devletin intiharı. Saurau'nun fikir beyan ettiği konular bununla sınırlı değil elbette; su baskınları, tiyatro, kafasındaki sesler...

Dünyayı geniş bir çiftlik gibi gören, birbirinden uzak insanların aynı kaygı arazisinde gezindiğini düşünen Prens ya da bunları ona söyleten Bernhard haklı olabilir mi? Şöyle diyor Saurau: "Baktığımda mutsuz insanlar görüyorum (...) bunlar, çektiği azabı sokağa taşıyan ve böylece dünyayı, tabii ki gülünesi bir komediye çeviren kişiler..." Prens'in konuşmasına, dünya ve hayata dair bir tirat havası veren Bernhard'ın, yeryüzünü bir sahneye ve insanları da rollerini öğrenen birer oyuncuya benzettiği oyuna, "tutarlı var oluşlar" veya kişinin huzursuzluğu da dahil.

Bernhard; baba ile oğlunun seyahatini ve Prens'in monoloğunu öylesine kurgulamamış. Burada, hem Avusturya'ya ve kendi hatıralarına hem de hayata ilişkin söz söyleyip eleştiri getirme isteği yatıyor. Kısacası Bernhard, *Sarsıntı*'da bir kez daha insan doğasına ve onun karanlık tarafına, kendi yaşantısından kattığı parçalarla bakıyor. ■